

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСЛКИ
„ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ”
КАФЕДРА ПРАВОЗНАВСТВА**

**ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ
з навчальної дисципліни „ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ”
для студентів напряму підготовки 6.030401 «Правознавство»,
6.030401і «Правознавство**

Розглянуто та схвалено
на засіданні кафедри
правознавства
31 травня 2016 року
протокол № 10
Зав. кафедри
_____ проф. Лаврик Г.В.

Модуль 1

Поняття та основні категорії права Європейського Союзу. Генезис, природа та інституційна система Європейського Союзу

1. Загальна характеристика понять «панєвропеїзм», «європоцентризм», «європейська ідентичність». Європейська інтеграція: поняття та історичний розвиток.
2. Передумови виникнення Європейських Співтовариств. Ідеї Ж. Монне. План Шумана 1950 р. (Schuman Declaration).
3. Історичні передумови та основні етапи становлення права Європейського Союзу.
4. Паризький договір 1951 р. Римські договори 1957 р. (Treaties of Rome).
5. Єдиний Європейський Акт 1986 р.
6. Маастрихтський договір 1992 р.
7. Договір про створення Європейського економічного простору 1992 р.
8. Амстердамський договір 1997 р. Ніццький договір 2000 р. (Treaties of Nice).
9. Європейський конвент 2001 р. Конституція Європейського Союзу 2004 р.
10. Лісабонський договір 2007 р. (Treaties of Lisbon). Угода щодо створення Європейського стабілізаційного механізму (European Stability Mechanism) 2010 р.
11. Поняття та визначення права Європейського Союзу. Структура права Європейського Союзу. Право Європейського Союзу в системі міжнародного права.
12. Суб'єкти права Європейського Союзу. Зміст поняття *acquis communautaire*.
13. Загальні принципи права Європейського Союзу. Принцип *lex posterior derogat priori* у праві Європейського Союзу. Дія норм європейського права у часі та просторі. Юрисдикція співтовариств та право Європейського Союзу.
14. Співвідношення права Європейського Союзу з національним правом держав-членів. Розподіл повноважень між Співтовариством і державами-членами. Пряме застосування права Європейського Союзу. Доктрина верховенства права Європейського Союзу.
15. Поняття джерела європейського права. Система джерел європейського права.
16. Загальна характеристика джерел права Європейського Союзу: основні, допоміжні.
17. Система актів Європейського Союзу: регламенти, директиви, рішення, рекомендації, висновки.
18. Первинне право Європейського Союзу. Вторинне право Європейського Союзу.
19. Міжнародні договори як джерело права Європейського Союзу.
20. Установчі договори як основні джерела права Євросоюзу.

21. Поняття правового статусу людини та громадянина в Європейському Союзі. Джерела правового регулювання правового статусу людини та громадянина в Європейському Союзі.
22. Права, свободи та обов'язки людини та громадянина в Європейському Союзі.
23. Еволюція прав, свобод та обов'язків людини та громадянина в Європейському Союзі.
24. Основні положення Хартії основних прав (Charter of Fundamental Rights) від 7 грудня 2000 р.
25. Гарантії прав, свобод та обов'язків людини та громадянина в Європейському Союзі.
26. Компетенція Ради Європейського Союзу та Європейського Союзу в сфері захисту прав людини. Принципи субсидіарності (Subsidiarity).
27. Європейський омбудсмен: поняття та особливості діяльності. Поняття «громадянство Європейського Союзу».
28. Основні засади вільного пересування осіб в Європейському Союзі. Свобода пересування та проживання в Європейському Союзі громадян третіх країн.
29. Вільне пересування працівників. Блакитна карта Європейського Союзу.
30. Свобода ділового заснування в Європейському Союзі. Свобода надання та отримання послуг в Європейському Союзі.
31. Законодавство Європейського Союзу про візи та візовий режим.
32. Основні положення Кодексу Спільноти з візових питань (Візового кодексу) від 16 червня 2009 р. Візовий кодекс Європейського Союзу від 13 липня 2009 р.
33. Система та класифікація віз відповідно до права Європейського Союзу. Консульське співробітництво у візовій сфері.
34. Загальна характеристика міграційно-правової політики в Європейському Союзі. Міграційне законодавство Європейського Союзу.
35. Шенгенська угода від 14 червня 1985 р. Шенгенська інформаційна система.
36. Шенгенська зона (Schengen-area). Поняття Шенгенської візи. Основні положення Шенгенського кодексу про кордони від 15 березня 2006 р.
37. Засади правоохоронного співробітництва в Європейському Союзі. Місце України в європейській взаємодії у сфері боротьби зі злочинністю.
38. Співробітництво держав-членів Європейського Союзу щодо розслідування кримінальних злочинів. Європейський ордер на арешт.
39. Правовий статус та компетенція Європейського поліцейського управління (Європолу) (European Police Office, Europol). Органи Європейського поліцейського управління (Європолу).
40. Правовий статус, повноваження та органи Євроюсту (Eurojust).
41. Етапи формування європейської політики безпеки та оборони (ЄПБО). Цивільні та військові засоби реалізації європейської політики безпеки та оборони. Принцип індивідуальної та колективної самооборони. Європейське оборонне агентство (European Defence Agency).

42. Поняття та розвиток інституціональної системи Європейського Союзу. Співвідношення понять «інститут Європейського Союзу» та «орган Європейського Союзу».
43. Основні та допоміжні інституції Європейського Союзу.
44. Правовий статус Європейської Ради (the European Council) в системі органів Європейського Союзу, її відносини з Радою Європейського Союзу.
45. Склад, порядок формування та скликання Європейської Ради. Рішення Європейської Ради.
46. Місце Європейського Парламенту (the European Parliament) в системі органів Європейського Співтовариства. Порядок формування Європейського Парламенту.
47. Функції та повноваження Європейського Парламенту.
48. Структура й організація роботи Європейського Парламенту.
49. Склад та порядок формування Ради Європейського Союзу (the Council of the European Union).
50. Повноваження Ради Європейського Союзу.
51. Порядок та способи ухвалення рішень Радою Європейського Союзу.
52. Правовий статус Європейської Комісії (the European Commission). Порядок формування та склад Європейської комісії. Організаційна структура Європейської Комісії.
53. Відповідальність Європейської комісії. Повноваження Європейської комісії. Порядок роботи та прийняття рішень Європейської комісії.
54. Європейський центральний банк (the European Central Bank): правовий статус, функції та керуючі органи. Європейський інвестиційний банк (the European Investment Bank): правовий статус, функції та керуючі органи.
55. Комітет регіонів (Committee of the Regions): правовий статус, функції та склад.
56. Європейський соціально-економічний комітет (European Economic and Social committee): правовий статус, функції та склад.
57. Поняття та побудова судової системи Європейського Союзу. Основні принципи та правила судового провадження.
58. Правовий статус Суду Європейського Союзу (the Court of Justice of the European Union).
59. Порядок формування Суду Європейського Союзу. Основні повноваження Суду Європейського Союзу.
60. Роль Суду Європейського Союзу у розвитку права Європейського Союзу. Прецедентне право Європейського Союзу.
61. Загальні засади діяльності Європейського Суду Справедливості (the European Court of Justice).
62. Правовий статус та завдання Загального суду (General Court). Загальні засади діяльності Європейського суду аудиторів (Рахункова палата) (European Court of Auditors). Правовий статус Європейського цивільного трибуналу.
63. Захист прав людини у судових органах Європейського Союзу.

- 64.Європейський суд з прав людини (European Court of Human Rights): поняття та компетенція.
- 65.Співвідношення судових органів Європейського Союзу та Європейського суду з прав людини.
- 66.Нормативно-правове регулювання вступу до Європейського Союзу.
- 67.Основні процедурні етапи вступу до Європейського Союзу. Копенгагенські критерії (Copenhagen criteria). Політика розширення (Policy of Enlargement).
- 68.Багатосторонні ініціативи Європейської політики сусідства та «Східного партнерства». Політико-правові засади європейської інтеграції України.
- 69.Правова база відносин України та Європейського Союзу.
- 70.Основна мета та функції Українсько-Європейського дорадчого центру з питань законодавства (UEPLAC). Основна мета Плану дій Україна-ЄС від 21 лютого 2005 р.
- 71.Євроінтеграційне законодавство України. Стан та перспективи адаптації законодавства України до *acquis communautaire*.
- 72.Основні положення Закону України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2004 р.
- 73.Співвідношення понять «асоціація» та «партнерство». Основні положення Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (Association Agreement between the European Union and the European Atomic Energy Community and their Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part) від 27 червня 2014 р.
- 74.Поняття «законодавчий процес», «законодавчі процедури» в праві Європейського Союзу. Правове регулювання законодавчого процесу в Європейському Союзі.
- 75.Особливості звичайної законодавчої процедури відповідно до положень Лісабонського договору 2007 р.
- 76.Спеціальна законодавча процедура. Процедура консультацій. Процедура сумісного прийняття рішень. Бюджетна процедура. Процедура укладання міжнародних угод.
- 77.Право законодавчої ініціативи. Повноваження Європейського парламенту в законодавчому процесі Європейського Союзу.

Модуль 2

Основні галузі права Європейського Союзу

- 78.Зовнішньополітична діяльність Європейського Союзу. Співробітництво із третіми країнами та гуманітарна допомога.
- 79.Договірна практика Європейського Союзу: двосторонні, багатосторонні та змішані договори. Правоздатність Союзу щодо укладання міжнародних угод.
- 80.Процедури укладання міжнародних угод. Види угод, що укладаються Європейським Союзом. Правова база укладання міжнародних угод.

Угоди, що регулюють економічне та політичне співробітництво між Європейським Союзом та іншими країнами.

81. Співробітництво з третіми країнами і гуманітарна допомога. Система представництва Європейського Союзу в зовнішніх зносинах.
82. Поняття та елементи внутрішнього ринку як мети Європейського Союзу. Поняття товару у праві Європейського Союзу. Принцип взаємного визнання (mutual recognition). Фіскальні та нефіскальні заходи. Свобода вільного руху товарів. Заборона дискримінаційного оподаткування.
83. Поняття капіталу та руху капіталу. Принцип свободи руху капіталу. Винятки (дозволені обмеження) з принципу свободи руху капіталу та їх застосування. Особливості регулювання надання фінансових послуг і діяльності кредитних установ. Абсолютне (досконале) взаємне визнання (perfect mutual recognition) та недосконале взаємне визнання (imperfect mutual recognition).
84. Поняття та джерела торгового права Європейського Союзу. Правові особливості спільної торговельної політики Європейського Союзу (common commercial policy).
85. Правове регулювання експорту товарів. Тарифне регулювання імпорту. Інтегрований тариф. Поняття режиму генералізованих тарифних преференцій (Generalized System of Preferences). Нетарифне регулювання імпорту. Антидемпінгові заходи. Антисубсидійні заходи.
86. Поняття торговельного бар'єру та галузі виробництва Європейського Союзу. Заходи проти торговельних бар'єрів. Поняття демпінгу за торговим правом Європейського Союзу. Регулювання кількісних обмежень.
87. Право інтелектуальної власності у системі права Європейського Союзу.
88. Етапи розвитку права інтелектуальної власності Європейського Союзу.
89. Гармонізація права інтелектуальної власності в Європейському Союзі. Основні положення Європейської патентної конвенції (Convention on the Grant of European Patents) 1973 р. Поняття та види патентів в Європейському Союзі.
90. Правова охорона промислової власності в Європейському Союзі.
91. Правова охорона винаходів в Європейському Союзі.
92. Промислові зразки. Загальна характеристика Директиви 98/71 про правову охорону промислових зразків від 13 жовтня 1998 р. та Регламенту 6/2002 про промисловий зразок Співтовариства 2002 р.
93. Торгові марки. Основні положення Директиви 89/104 про торгові марки та Регламенту 207/2009 про торгову марку Співтовариства.
94. Правове регулювання захисту авторських прав та суміжних прав.
95. Загальна характеристика аграрного права Європейського Союзу.
96. Поняття «сільськогосподарська продукція» і «сільськогосподарський товаровиробник». Правове регулювання експорту та імпорту сільськогосподарської продукції.
97. Правове регулювання структурних перетворень у сільському господарстві. Правові аспекти залучення нових держав-членів до спільної аграрної політики.

98. Поняття та джерела митного права Європейського Союзу. Спільна сільськогосподарська політика (common agricultural policy).
99. Митний союз Європейського Союзу: мета створення та напрями діяльності.
100. Єдиний митний тариф Європейського Союзу: поняття та структура. Поняття інтегрованої товарної номенклатури (the Integrated Tariff of the European Communities). Види мит Єдиного митного тарифу Європейського Союзу.
101. Митна територія Європейського Союзу. Визначення країни походження товарів. Визначення митної вартості товарів.
102. Поняття та види митних процедур.
103. Митні режими в Європейському Союзі: поняття та види.
104. Поняття податкового права та податкової політики Європейського Союзу.
105. Джерела податкового права Європейського Союзу.
106. Поняття податкової системи. Види податків Європейського Союзу.
107. Правове регулювання податків. Податок з доходів фізичних осіб. Уникнення подвійного оподаткування.
108. Оподаткування компаній. Перспективи розвитку податкового права Європейського Союзу на сучасному етапі.
109. Загальна характеристика конкурентного права Європейського Союзу. Джерела конкурентного права Європейського Союзу.
110. Регулювання угод між суб'єктами підприємницької діяльності. Принцип de minimis. Політика лояльності (leniency policy). Антиконтурентна узгоджена практика.
111. Зловживання домінуючим становищем на ринку. Вплив на ринку (market power). Відповідний товарний ринок (relevant product market). Зловживання проти структури ринку: поняття та види.
112. Поняття концентрації підприємств. Контроль за концентрацією підприємств.
113. Поняття та джерела корпоративного права Європейського Союзу. Програма гармонізації корпоративного права. Уніфікація корпоративного права.
114. Створення і функціонування компаній. Свобода заснування у праві Європейського Союзу.
115. Реорганізацій компаній. Особливості злиття компаній за правом Європейського Союзу. Поділ товариств. Поглинання компаній (takeover binds). Юридичні особи наднаціонального характеру. Європейське об'єднання з економічних інтересів (European Economic Interest Grouping): мета та особливості функціонування.
116. Поняття Європейського товариства (European Company). Європейський кооператив як вид наднаціонального товариства Європейського Союзу.
117. Загальна характеристика політики захисту прав споживачів в Європейському Союзі. Інституційна база правового захисту споживачів.
118. Джерела права споживачів Європейського Союзу.

119. Регулювання безпеки продуктів. Регулювання якості товарів. Регулювання якості послуг. Особливості функціонування РАПЕКСу (Rapid Exchange of Information System).
120. Нечесна комерційна практика у сфері захисту прав споживачів. Розв'язання спорів за участю споживачів.